

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 144/2023-5

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca) a zo sudcov Jany Laššákovej a Petra Molnára v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], narodeného [REDAKOVANÉ], t. č. [REDAKOVANÉ] v Ústave na výkon trestu odňatia slobody [REDAKOVANÉ], proti postupu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní pod sp. zn. 5 Tpr 1/2023 a jeho oznámeniu z 30. januára 2023 v spojení s príkazom Okresného súdu Malacky vydaným v trestnom konaní vedenom pod sp. zn. 1T 189/2016 na zistenie a ozrejenie údajov o telekomunikačnej prevádzke takto

r o z h o d o l :

1. Žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred Ústavným súdom Slovenskej republiky **n e v y h o v u j e .**
2. Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť a skutkový stav veci

1. Ústavnému súdu bola 9. februára 2023 doručená ústavná sťažnosť sťažovateľa vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 (ods. 1) Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Tpr 1/2023 a oznámením z 30. januára 2023 (ďalej aj „prípís najvyššieho súdu“) v spojení s príkazom Okresného súdu Malacky vydaným v trestnom konaní vedenom pod sp. zn. 1T 189/2016 na zistenie a ozrejenie údajov o telekomunikačnej prevádzke (ďalej len „príkaz okresného súdu“). Sťažovateľ žiada ústavný súd, aby vydal pokyn najvyššiemu súdu na preskúmanie predmetného príkazu okresného súdu a tiež žiada o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom, pretože je vo finančnej a materiálnej núdzi.
2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a tiež z prílohy, t. j. oznámenia predsedu senátu najvyššieho súdu č. k. 5 Tpr 1/2023 vyplýva, že 26. júna 2022 sťažovateľ požiadal o preskúmanie zákonnosti príkazu okresného súdu prostredníctvom tohto súdu. Dňa 18. januára 2023 bol najvyššiemu súdu doručený návrh sťažovateľa podľa § 362f ods. 2 Trestného poriadku, ktorým sa domáhal preskúmania príkazu okresného súdu.

3. Najvyšší súd prostredníctvom predsedu senátu v oznámení uviedol, že v trestnej veci sťažovateľa podľa § 362f a nasl. Trestného poriadku v spojení s § 116 ods. 4 Trestného poriadku najvyšší súd preskúmava zákonnosť príkazu na oznámenie údajov o telekomunikačnej prevádzke len v prípade, že takto získané údaje boli podľa § 116 ods. 3 Trestného poriadku zničené.

4. Z odôvodnenia oznámenia ďalej vyplýva, že rozsudkom okresného súdu č. k. 1 T 189/2016 z 31. júla 2017 bol sťažovateľ právoplatne odsúdený pre obzvlášť závažný zločin nedovolennej výroby omamných a psychotropných látok, jedov alebo prekurzorov, ich držanie a obchodovanie s nimi podľa § 172 ods. 1 písm. c) a d) a ods. 2 písm. c) Trestného zákona na súhrnný trest odňatia slobody vo výmere 7 rokov so zaradením na jeho výkon do ústavu so stredným stupňom.

5. Proti rozsudku okresného súdu sťažovateľ odvolanie nepodal, ale podal proti nemu dovolanie, ktoré najvyšší súd uznesením č. k. 5 Tdo 23/2020 z 28. mája 2020 podľa § 382 písm. d) Trestného poriadku odmietol, keďže proti prvostupňovému rozsudku nepodal sťažovateľ odvolanie (dovolacie konanie bolo predmetom aj ústavnej sťažnosti v konaní pod sp. zn. IV. ÚS 71/2021, pozn.).

6. Na základe uvedených skutočností predseda senátu najvyššieho súdu v závere uviedol, že v trestnej veci sťažovateľa „*neboli splnené podmienky pre postup podľa § 362 f) a nasl. Tr. por. (údaje získané označenými príkazmi sa práve naopak stali podkladom pre vyššie uvedené trestné konanie - vid' obsah Vášho dovolania z 12. decembra 2019, ktorým ste namietali zákonnosť takýmto spôsobom získaných dôkazov a vzhľadom k tomu ani nemohol existovať zákonný dôvod podľa § 116 ods. 3 Tr. por. - ich zničenie), a preto o Vašom návrhu z 26. júna 2022 konať nebudem*“.

II.

Argumentácia sťažovateľa

7. Sťažovateľ v podanej ústavnej sťažnosti predložil ústavnému súdu argumentáciu, ktorá podľa neho svedčí o nezákonnosti príkazu okresného súdu a postupu (oznámenia) predsedu senátu najvyššieho súdu, ktorý nepreskúmal zákonnosť príkazu, na základe ktorého bolo voči nemu začaté trestné stíhanie, čím mu bola odopretá možnosť preskúmať nezákonný stav. Najvyšší súd mal porušiť označené základné práva podľa ústavy a práva podľa dohovoru sťažovateľa tým, že jeho návrh nevybavil zákonom predpokladaným postupom podľa § 362f Trestného poriadku, ale ho len písomne informoval o tom, že o jeho návrhu konať nebude. Postup najvyššieho súdu považuje preto ako formálny a ústavne neakceptovateľný.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

8. Ústavný súd v súlade s § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť a posudzoval, či jej prijatiu na ďalšie konanie nebránia dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

9. Sťažovateľ brojí proti oznámeniu predsedu senátu najvyššieho súdu, ktorý sa odmietol zaoberať zákonnosťou vydania príkazu okresného súdu z dôvodu, že záznamy o uskutočnenej telekomunikačnej činnosti neboli zničené. Podľa sťažovateľa je v kompetencii najvyššieho súdu konať o jeho návrhu a zákonnosť predmetného príkazu preskúmať. Sťažovateľ v tejto súvislosti

žiada ústavný súd, aby vydal pokyn najvyššiemu súdu preskúmať zákonnosť príkazu okresného súdu z dôvodu porušenia jeho označených práv.

10. Ústavný súd konštatuje, že k posúdeniu zákonnosti príkazu okresného súdu najvyšším súdom v konaní podľa § 362f Trestného zákona bránila zákonná prekážka, teda jeho postup bol zákonný a správny.

III.1. Všeobecné judikatúrne a normatívne východiská k postupu najvyššieho súdu podľa § 362f Trestného zákona a k základnému právu na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právu na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru:

11. Ako je zrejmé z bodu 3, najvyšší súd v trestnej veci sťažovateľa podľa § 362 f a nasl. Trestného poriadku v spojení s § 116 ods. 4 Trestného poriadku uviedol, že najvyšší súd preskúmava zákonnosť príkazu na oznámenie údajov o telekomunikačnej prevádzke len v prípade, že takto získané údaje boli podľa § 116 ods. 3 Trestného poriadku zničené.

12. Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktorú tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonáva (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ústavy). Do obsahu základného práva na súdnu a inú právnu ochranu patrí aj právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom, ktorý predpisuje zákon (IV. ÚS 77/02, III. ÚS 63/06). Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy, ktorý predpokladá použitie ústavne súladne interpretovanej platnej a účinnej normy na zistený stav veci.

13. Článok 6 ods. 1 dohovoru každému zaručuje právo podať žalobu o uplatnenie svojich občianskych práv a záväzkov na súde a pod tento článok spadá aj právomoc súdov rozhodnúť o oprávnenosti trestného obvinenia proti konkrétnej osobe. V tomto smere toto ustanovenie zakotvuje „právo na súd“, ktorého je právo na prístup k súdu (teda právo zahájiť konanie pred súdom) len jedným z jeho aspektov (Golder proti Spojenému kráľovstvu). K nemu sa pridávajú záruky ustanovené čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o organizáciu a zloženie súdu a vedenie konania. To všetko v súhrne zakladá právo na spravodlivé prerokovanie veci [rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) z 21. 2. 1975, séria A, č. 18, s. 18, bod 36]. Právo na spravodlivé prerokovanie veci zahŕňa v sebe princíp rovnosti zbraní, princíp kontradiktórnosti konania, právo byť prítomný na pojednávaní, právo na odôvodnenie súdneho rozhodnutia a iné požiadavky spravodlivého procesu (III. ÚS 199/08).

14. Z doterajšej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že medzi obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a obsahom práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (II. ÚS 71/97, IV. ÚS 14/2012).

15. Ústavný súd konštantne judikuje, že súčasťou obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany,

t.j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04). Splnenie povinnosti odôvodniť rozhodnutie je pritom vždy posudzované so zreteľom na konkrétny prípad (obdobne pozri aj judikatúru ESLP Ruiz Torija c. Španielsko z 9. 12. 1994, séria A, č. 303A, s. 12, bod 29; Hiro Balani c. Španielsko z 9. 12. 1994, séria A, č. 303B; Georgiadis c. Grécko z 29. 5. 1997; Higgins c. Francúzsko z 19. 2. 1998). Z judikatúry ústavného súdu ďalej vyplýva, že súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a s právnym názorom účastníka konania, je však povinný na zákonom predpokladané a umožnené procesné úkony účastníka primeraným, zrozumiteľným a ústavne akceptovateľným spôsobom reagovať v súlade s platným procesným právom (IV. ÚS 252/04, IV. ÚS 329/04, IV. ÚS 340/04, III. ÚS 32/07).

16. O prípad porušenia ústavou garantovaného základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru rozhodnutím alebo postupom všeobecného súdu pritom môže ísť okrem iného vtedy, ak by tento súd fakticky odňal komukoľvek možnosť domáhať sa alebo brániť svoje právo na všeobecnom súde (II. ÚS 8/01) alebo by rozhodol arbitrárne bez náležitého odôvodnenia svojho rozhodnutia (I. ÚS 241/07), prípadne pokiaľ by sa pri výklade a aplikácii zákonného predpisu natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (III. ÚS 264/05), teda ak súdom zvolený výklad neprípustne postihuje niektoré zo základných práv sťažovateľa, prípadne opomína možný výklad iný, ústavne konformný, alebo je výrazom zjavného a neodôvodneného vybočenia zo štandardov výkladu, ktorý je v súdnej praxi rešpektovaný, resp. je v rozpore so všeobecne uznávanými zásadami spravodlivosti.

17. Vo všeobecnom poňatí posúdenie veci všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli do takej miery zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, že by zásadne popreli účel a význam zákonného predpisu (I. ÚS 13/00, I. ÚS 115/02, I. ÚS 139/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06, I. ÚS 382/06, I. ÚS 88/07).

18. O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu verejnej moci (súdu) nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, ktorých porušenie sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú možno preto považovať sťažnosť, pri ktorej predbežnom prerokovaní ústavný súd nezistil možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, ktorej reálnosť by mohol posúdiť po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02, I. ÚS 140/03, IV. ÚS 166/04, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 168/05).

III.2. Posúdenie dôvodnosti podanej ústavnej sťažnosti:

19. Ústavný súd po oboznámení sa s obsahom oznámenia najvyššieho súdu konštatuje, že ten sa návrhom sťažovateľa na postup podľa § 362f Trestného poriadku riadne zaoberal, pričom ústavne konformným výkladom § 116 ods. 3 a 4 Trestného poriadku v spojení s textom § 362f Trestného poriadku dospel predseda senátu k záveru, že záznamy o uskutočnenej telekomunikačnej prevádzke, na ktorých podklade policajť postupoval proti sťažovateľovi postupom podľa § 206 ods. 1

Trestného poriadku, neboli zničené, a že trestné stíhanie proti nemu bolo vedené opodstatnene, resp. ním zistené údaje boli významné pre trestné konanie.

20. Podľa § 116 ods. 1 Trestného poriadku v trestnom konaní pre úmyselný trestný čin, za ktorý zákon ustanovuje trest odňatia slobody, ktorého horná hranica je najmenej tri roky, možno vydať príkaz na zistenie a oznámenie údajov o telekomunikačnej prevádzke, ktoré sú predmetom telekomunikačného tajomstva alebo na ktoré sa vzťahuje ochrana osobných údajov, ktoré sú nevyhnutné na objasnenie skutočností dôležitých pre trestné konanie. Príkaz možno vydať, ak nemožno sledovaný účel dosiahnuť inak alebo ak by bolo jeho dosiahnutie iným spôsobom podstatne sťažené.

20.1. Podľa § 116 ods. 2 Trestného poriadku príkaz na zistenie a oznámenie údajov o telekomunikačnej prevádzke vydáva predseda senátu a pred začatím trestného stíhania alebo v prípravnom konaní sudca pre prípravné konanie na návrh prokurátora, ktorý musí byť písomný a odôvodnený aj skutkovými okolnosťami. Príkaz na zistenie a oznámenie údajov o telekomunikačnej prevádzke sa musí vydať písomne a odôvodniť; súčasťou príkazu je aj spôsob, rozsah a lehota oznámenia údajov. Ak sa príkaz týka konkrétneho používateľa, musí byť v ňom uvedená jeho totožnosť, ak je známa. Ak nejde o zistenie a oznámenie údajov o uskutočnenej telekomunikačnej prevádzke, zisťovanie a oznamovanie týchto údajov môže trvať najviac šesť mesiacov; tento čas môže v prípravnom konaní na písomný a odôvodnený návrh prokurátora sudca pre prípravné konanie predĺžiť vždy o ďalšie dva mesiace, a to aj opakovane. Príkaz na zistenie a oznámenie údajov o telekomunikačnej prevádzke sa doručuje podniku poskytujúcemu verejnú sieť alebo službu.

20.2. Podľa odseku 3 ak údajom získaným postupom podľa odsekov 1 a 2 neboli zistené skutočnosti významné pre trestné konanie, orgán, ktorého rozhodnutím sa vec právoplatne skončila, údaj bezodkladne zničí; policajt údaj zničí po predchádzajúcom písomnom súhlase prokurátora. Zápisnica o zničení údajov sa založí do spisu.

20.3. Podľa odseku 4 o zničení údajov o telekomunikačnej prevádzke písomne informuje osobu podľa odseku 2, ak je známa, policajt alebo prokurátor, ktorého rozhodnutím sa vec právoplatne skončila, a v konaní pred súdom predseda senátu súdu prvého stupňa po právoplatnom skončení veci. Informácia obsahuje označenie súdu, ktorý vydal príkaz na zistenie a oznámenie údajov o telekomunikačnej prevádzke, a údaj o lehote, počas ktorej sa tento príkaz vykonával. Súčasťou informácie je poučenie o práve podať v lehote dvoch mesiacov od jej doručenia návrh na preskúmanie zákonnosti príkazu na zistenie a oznámenie údajov o telekomunikačnej prevádzke najvyššiemu súdu. Informáciu podá orgán, ktorého rozhodnutím sa vec právoplatne skončila, a v konaní pred súdom predseda senátu súdu prvého stupňa do troch rokov od právoplatného skončenia trestného stíhania v danej veci.

20.4. Vzhľadom na obsah citovaných relevantných ustanovení Trestného poriadku a závery právnej úpravy, z ktorých vychádzal predseda senátu (oprávnenosť nevykonania postupu zničenia záznamov o uskutočnenej telekomunikačnej prevádzke a tým aj nepoužiteľnosť postupu podľa § 116 ods. 4 Trestného poriadku vrátane absencie práva sťažovateľa podať návrh na preskúmanie zákonnosti príkazu na oznámenie údajov o telekomunikačnej prevádzke najvyššiemu súdu), ústavný súd nemá žiadne pochybnosti o správnosti a zákonnosti postupu predsedu senátu najvyššieho súdu.

21. Navyše, voči sťažovateľovi bola na podklade záznamov o uskutočnenej telekomunikačnej prevádzke vyvodená trestnoprávna zodpovednosť, sám sa dokonca priznal k skutku a vine, pričom ako obvinený z trestného činu disponoval celým radom iných právnych nástrojov, ktorými sa má právo brániť proti vznesenému obvineniu v priebehu celého trestného konania vedeného proti jeho osobe vrátane spochybnenia zákonnosti získania dôkazov. Sťažovateľ proti rozsudku a postupu okresného súdu však ani nepodal odvolanie a jeho dovolanie bolo následne tiež odmietnuté.

22. Taktiež spôsob rozhodovania najvyššieho súdu vo forme písomného oznámenia je vyjadrením štandardnej rozhodovacej praxe najvyššieho súdu v prípade absencie zákonných podmienok pre postup podľa § 362 f a nasl. Trestného poriadku (napr. č. k. 2 Tpr 1/2017 z 26. septembra 2017, č. k. 4 Tpr 1/2016 z 1. februára 2017, č. k. 5 Tpr 1/2017 z 23. marca 2017, č. k. 6 Tpr 1/2017 z 27. septembra 2017 a č. k. 6 Tpr 1/2016 zo 14. decembra 2017, č. k. 3 Tpr 1/2017 zo 6. decembra 2017, v ktorých najvyšší súd postupoval identickým spôsobom ako v sťažovateľovom prípade).

23. Na podklade už uvedených záverov ústavný súd odmietol sťažovateľom podanú ústavnú sťažnosť vo vzťahu k oznámeniu najvyššieho súdu a vo vzťahu k údajne porušenému základnému právu na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právu na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a to z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde (obdobne m. m. IV. ÚS 627/2018, IV. ÚS 511/2021).

24. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá ako celok, rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľa v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

IV.

K žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom

25. Ústavný súd môže podľa § 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde ustanoviť fyzickej osobe alebo právnickej osobe právneho zástupcu, ak taká osoba o to požiada, ak to odôvodňujú jej majetkové pomery a nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti. Tieto tri predpoklady na ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom musia byť splnené súčasne. Ak hoci len jeden z týchto predpokladov nie je splnený, nemožno právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom ustanoviť (I. ÚS 333/2020). V prípade ústavnej sťažnosti, pri ktorej je daný dôvod na jej odmietnutie, ide o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti. Keďže v danej veci neboli splnené podmienky na ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom, ústavný súd žiadosti sťažovateľa podľa § 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde nevyhovel.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 30. marca 2023

Luboš Szigeti
predseda senátu